

УДК 37.016

Вітюк Н. – ст. гр. 6М-Т

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Науковий керівник: канд.пед.наук, доцент Воїтелева Г. О.

Vityuk N.

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

FORMATION OF RESEARCH SKILLS IN THE PROCESS OF LABOR TRAINING

Supervisor: Voitelieva H. A. Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of technological and professional education chair of
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Ключові слова: дослідницькі уміння, дослідницька діяльність, дослідна робота.
Keywords: research skills, research activities, research work.

У концептуальних засадах «Нова українська школа» наголошено на тому, що центральне місце в системі освіти належить середній школі. Саме в школі формується особистість, її громадянська позиція та моральні якості; вирішується, чи людина захоче і чи зможе навчатися впродовж всього життя.

Державним стандартом визначено, що в основу освітньої галузі «Технології» покладено проектно-технологічну діяльність, мета якої полягає в розробці навчального творчого проекту. Основи проектно-технологічної діяльності заклали такі науковці, як: О. Коберник, А. Терещук, С. Яшук та ін. Удосконаленню методики застосування проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання присвячені праці В. Бербец, С. Білевич, Н. Дубової, Г. Воїтелевої, В. Курок та інших науковців.

Проектно-технологічна діяльність неможлива без використання дослідницького підходу, що спрямований на становлення в школярів досвіду самостійного пошуку нових знань, використання їх в умовах творчості.

Основою залучення школяра до дослідницької діяльності є розвиток дослідницьких умінь. Необхідність розвитку дослідницьких умінь, інтелектуальних здібностей і творчості учнів розглядається у роботах А. Алексєєва, М.Арцева, В. Грубінко, Г. Груніна, А. Леонтовича, Н.Москалюка, А. Обухова, В. Успенського та інших учених.

Аналіз чинної програми з трудового навчання для учнів 5 – 9-х класів (2017 р.) показав, що в її основу покладено проектну діяльність, яка створює простір для проведення дослідної роботи не лише під час вивчення теоретичних відомостей, але й у процесі залучення школярів до практичної діяльності.

Для нашого дослідження було важливо з'ясувати, наскільки ці можливості реалізуються на практиці. Із цією метою провели анкетування. Ним було охоплено вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл Сумської області.

Перші два питання анкети спрямовані на визначення базової освіти та стажу роботи вчителів. Аналіз відповідей показав, що майже всі респонденти мають вищу педагогічну освіту вчителя трудового навчання. Лише декілька вчителів мають інші спеціалізації, але працюють на посаді вчителя трудового навчання більше 5-ти років, що свідчить про їхній педагогічний досвід.

Враховуючи, що на уроках трудового навчання учні разом з учителем обирають не лише об'єкти праці, а й техніки їхнього виконання, залучення учнів до дослідницької діяльності вивчали на прикладі навчання вишиванню.

Спочатку з'ясували ставлення вчителів та учнів до вишивання та до дослідної роботи у процесі навчання вишиванню.

Аналізуючи відповіді на питання щодо залучення учителем учнів до дослідної роботи, 76% опитаних відповіли, що залучають учнів до виконання досліджень. Найчастіше це розробки проєктів, 14% – написання доповідей та 12% – підготовка рефератів. На думку респондентів, дані види роботи найбільше відповідають розвитку учнів базової школи та сприяють формуванню дослідницьких умінь.

Із метою виявлення можливостей формувати дослідницькі вміння у процесі навчання вишиванню нами було вивчено досвід роботи вчителів.

Рекурн Людмила Миколаївна – вчитель Глухівської ЗОШ I-II ступенів №4. Вона активно залучає школярів до проведення дослідницької роботи з вивчення особливостей технік вишивання Сумської області. Це, перш за все, узагальнення досвіду місцевих майстринь із вишивання, збирання стародавніх вишитих виробів нашого регіону, опис візерунків, кольорової гами.

Грудіна Ніна Михайлівна – вчитель вищої категорії трудового навчання Глухівської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 6, залучає школярів до проведення різних видів дослідження під час навчання вишиванню. Ніна Михайлівна має вищу педагогічну освіту та стаж роботи 44 роки на посаді вчителя трудового навчання. Вона активно займається дослідницькою діяльністю та залучає своїх учнів до неї з 5 класу, поступово посилюючи їх інтерес. За словами вчителя, в її науково-дослідній групі займаються дівчата різного віку. Ніна Михайлівна тісно співпрацює з викладачами кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського НПУ ім. О. Довженка, а саме: з Г. Воїтелевою, С. Білевич. Вона неодноразово проводила майстер-класи, брала участь у роботі круглих столів на обласних науково-методичних семінарах для учителів Сумської області. З 2015 р. її гуртківці виконують науково-дослідні роботи при Малій академії наук України. Так, Бокова Дар'я Сергіївна під керівництвом Ніни Михайлівни розробила творчий проєкт на тему: «Дослідження української народної ляльки-мотанки». Школярка вивчила історію вузлової ляльки, простежила творчий шлях майстрині м. Глухова – С. Грибань, розробила власний творчий проєкт і виготовила ляльку в вишитому одязі. Свій проєкт Дар'я вдало захистила і посіла 1 місце у II етапі і 4 місце на III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2016 році.

Бражник Софія Олександрівна провела ґрунтовне дослідження особливостей конструювання та оздоблення місцевих жіночих сорочок, результатом якого стала науково-дослідна робота на тему: «Дослідження вишивки української сорочки Глухівщини». Софія успішно захистила і посіла 2 місце у II етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2018 р.

Отже, проведене анкетування серед учителів трудового навчання та школярів показало, що учні мають інтерес до проведення дослідницької діяльності. Вчителі ж трудового навчання, хоча і усвідомлюють значення дослідної роботи для творчого розвитку особистості, але приділяють їй недостатньо уваги.